

Магістр 1 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Анотація. Визначено теоретичні засади формування політичної культури в умовах становлення та розвитку громадянського суспільства. Наведено основні соціальні функції політичної культури.

Аннотация. Определены теоретические основы формирования политической культуры в условиях становления и развития гражданского общества. Приведены основные социальные функции политической культуры.

Annotation. The theoretical basis of forming the political culture under conditions of creating and developing the civil society is defined. The main social functions of political culture are given.

Ключові слова: громадянське суспільство, політична культура, становлення, розвиток, чинник.

Політична культура має винятково важливий аспект пов'язаний з поведінкою та діяльністю політичного суб'єкта, які визначають, передусім, стиль участі суб'єкта в політичному житті, тобто сукупність методів і засобів його політичної практики, компетентність, професіоналізм, моральність тощо. Відомо, що не всі суб'єкти політики володіють належним стилем діяльності. Тому одним із основних критеріїв оцінки їх політичної культури є здатність до участі в політичному процесі, вміння правильно оцінювати політичну ситуацію, результативність діяльності [1].

Основними вітчизняними та зарубіжними дослідниками питання політичної культури, які зробили великий внесок у розвиток цієї сфери, є: І. Базар, В. Бебик, А. Брегеда, Б. Гаєвський, С. Гелей, І. Пірен та ін. Проте не слід забувати, що дослідження цих вчених носять у собі теоретичні основи, що призводить до невідповідностей у практичному застосуванні.

Метою роботи є аналіз формування політичної культури з урахуванням праці у політичному процесі.

Як відомо, політична культура виконує певні соціальні функції:

виховну, основне призначення якої полягає у підвищенні політичної свідомості й національної самосвідомості через безпосередню участь громадян у управлінні, політичному житті, зростанні їх інформованості й компетентності, освіченості;

регулюючу, яка покликана забезпечувати вплив громадян на політичний процес, насамперед, через участь у контролі за роботою органів влади й управління, а також за допомогою існуючих норм, традицій, ідеалів тощо. Це сприяє попередженню політичних реформацій, нормалізації та стабілізації життя суспільства;

захисну, яка полягає в охороні політичних цінностей, що відповідають вимогам соціального прогресу, демократії, гуманізму (захист прав і свобод людини тощо);

прогностичну, яка сприяє передбаченню можливих варіантів поведінки суб'єктів політики за певних ситуацій, у перебігу політичних подій;

комунікативну, що забезпечує ідейно-політичний зв'язок громадянина з політичною системою, іншими членами суспільства [2].

Процес формування політичної культури відбувається, передусім, під впливом політичного життя, певних режимів, політичних систем. Чим вони демократичніші, тим вищий рівень політичної культури громадян. За таких обставин виховний процес здійснюється об'єктивно. Але, попри це, необхідні цілеспрямовані заходи й засоби: демократична система освіти й політосвіти, змістовна робота засобів масової інформації, високий духовний рівень мистецтва й літератури, конструктивний вплив на маси партійних і непартійних об'єднань, творчий розвиток гуманітарних наук. Виняткове значення в набутті політичної культури мають суспільні ідеали. Їх відсутність спустошує людину, робить її байдужою, аполітичною, надмірно раціональною. Суспільство без справжнього гуманістичного ідеалу є неповноцінним, історично нежиттєздатним [2].

Традиційно політична культура розвивалася еволюційним шляхом: на власних помилках політики навчилися дотримуватися певних стандартів роботи, норм поведінки, бо зрозуміли, що тоді вони діятимуть ефективніше. Попри те, що "політична культура є найконсервативнішим елементом політичної системи", доконечна потреба підвищити її рівень в Україні мало в кого викликає сумнів. Можна виділити кілька основних способів впливу на рівень політичної культури парламенту. Політична культура і політична система зумовлюють одна одну. Отже, сталі зміни політичної системи здатні спричинити відповідні зміни політичної культури. З цього випливає доцільність запровадження спеціальних правових норм задля змін політичної культури. Йдеться про те, що ухвалення певних законів та поява підзаконних актів, наприклад, запровадження відкритих списків кандидатів у народні депутати, дозвіл пересічним громадянам відвідувати засідання комітетів Верховної Ради та ін., створюють певні правові рамки, до яких згодом пристосовується і політична культура [3].

Таким чином, підвищити рівень політичної культури досить складно, якщо застосовувати тільки нормотворчий підхід. Формальне виконання вимог закону не завжди гарантує ефективність і дієвість правових норм. Політична

методами. Культура, що зумовлює індивідуальну поведінку окремих парламентарів і всього депутатського корпусу, є також індивідуальним і колективним відображенням рівня їхнього загальнолюдського та професійного розвитку. Тому доцільно було б здійснювати освітні заходи, такі, як: організація державних курсів для народних депутатів (вступний курс після отримання мандату і періодичні курси підвищення кваліфікації); спеціальні курси при партіях; ознайомчі відвідини колег-депутатів в іноземних парламентах та ін. Вищезазначені заходи спрямовані на підвищення рівня політичної культури в публічній діяльності.

Наук. керівн. Гордієнко Л. Ю.

Література: 1. Бебик В. М. Політологія для політика і громадянина : монографія / Бебик В. М. – К. : МАУП, 2003. – 424 с. 2. Портнов А. Між "Центральною Європою" та "Русским миром": Сучасна Україна у просторі міжнародних інтелектуальних дискусій / Портнов А. – К. : НІСД, 2009. – 160 с. 3. Демографічні чинники бідності / за ред. Е. М. Лібанової. – К. : Ін-т демографії та соц. досліджень НАНУ, 2009. – 355 с.